

ПУБЛІЧНА СЛУЖБА

УДК 351.7.08 : 37(477)

DOI <https://doi.org/10.32840/1813-3401.2020.2.25>

М. А. Година

аспірант кафедри глобалістики, євроінтеграції
та управління національною безпекою
Національної академії державного управління
при Президентіві України

ВПЛИВ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У статті зосереджено увагу на вплив інформаційних технологій на професійний розвиток державних службовців з урахуванням сучасних викликів та основних переваг. Проаналізовано сучасний стан інформатизації діяльності державних службовців. Визначено, що ефективне використання цифрових технологій у державній службі забезпечує найшвидший шлях до оптимальної та економічної роботи. Розглянуто особливості інформаційних технологій у процесі роботи державних службовців та перспективи їх розвитку. Визначено, що процес інформатизації сприяє застосуванню в різних галузях сучасних інформаційних технологій і програмного забезпечення, а особливо з їх допомогою підвищується ефективність діяльності державних службовців. Зосереджено увагу на важливих особливостях інформаційних технологій, які можуть бути оперативно надані з мінімальними управлінськими затратами. Зазначено, що вони характеризуються своєю гнучкістю, відходять від традиційних структур та дозволяють отримати більш сучасні способи роботи. Також практичне значення отриманих результатів передбачає, що для професійного розвитку державних службовців важливо приділяти увагу втіленню принципу «освіта протягом усього життя», який забезпечить створення механізму правильної конкуренції на робочому місці та мотивації у працівника щодо розуміння доцільності розвиватись і здобувати нові знання. Визначено, що дієвим аспектом активізації цифрових технологій виступає залучення молодих працівників до державної служби. Наголошується, що саме молоді працівники становлять основу сучасної концепції кадрового забезпечення державного управління та спроможні перетворювати інформаційні виклики в сучасні перспективи цифрових технологій. У статті розкрито важливий чинник успішності професійної діяльності державного службовця, який визначається його мотивацією до власного неперервного професійного розвитку. Мотивація як психологічний чинник виступає засобом саморозвитку, самовдосконалення та самореалізації особистості державного службовця, яка сприятиме модернізації управління організаційною поведінкою державного службовця.

Ключові слова: інформаційні технології, професійна діяльність, професійний розвиток, державний службовець, державна служба.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку інформаційних технологій модернізація системи навчання та підвищення компетентності у сфері державних службовців є запорукою професійності державних службовців та виступає передумовою ефективного та результативного виконання їхніх посадових зобов'язань. Із кожним роком відбувається стрімкий розвиток

інформаційних технологій, комп'ютерної техніки та програмного забезпечення. Цифрові технології стали впливовим інструментарієм для державної служби. Старі способи ведення публічної служби були і є перешкодою для розкриття всього потенціалу державного сектору, а саме: неефективне робоче середовище, надлишок паперу та запланованих зустрічей,

які можна оптимізувати в епоху інформатизації. Але це лише кілька аспектів, які не мають технологічного минулого. Адже все більшого значення набирає універсальне та спеціалізоване програмне забезпечення. Його розвиток відбувається настільки швидко, що кожного року з'являються нові версії з удосконаленими та новими функціональними можливостями. Таке широке застосування інформаційних технологій вимагає від сучасного державного службовця відповідних знань та навиків. З урахуванням того, що розвиток інформаційних технологій відбувається постійно, повинні відбуватись і відповідні самовдосконалення й самоосвіта фахівців. Уплив інформатизації на організаційну поведінку працівника, його намагання освоїти нові знання й уміння потребують детального аналізу й дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробкою теоретичного обґрунтування та практичного застосування інформаційних технологій у державно-управлінській діяльності займалась низка відомих вітчизняних науковців: В.П. Тронь, Г.Г. Почепцов, С.А. Чукут [1; 2]; М.А. Сендзюк [3], А.М. Панчук, Є.О. Ралдугін, І.В. Клименко [4]; В.С. Садовенко, Г.В. Поньжа [5]. Їхню увагу привертала такі проблеми як використання технологій електронного урядування в діяльності державних службовців, зокрема впровадження комп'ютерних програм, розробка інформаційних систем у державному управлінні. Водночас недостатньо уваги приділено інформаційним технологіям на професійний розвиток державних службовців з урахуванням сучасних викликів.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є дослідження впливу інформаційних технологій на професійний розвиток державних службовців та визначення основних переваг з урахуванням сучасних викликів.

Виклад основного матеріалу. За умов ефективного використання цифрових технологій у державній службі забезпечується найшвидший шлях до оптимальної та економічної роботи. Менше часу затрачується на найголовніші завдання або тривалі обов'язки. Співробітники можуть економити час та працювати більш продуктивно та злагоджено навіть у містах, країнах та на континентах, що є вкрай важливим викликом діяльності державних службовців.

Р.І. Мачуга концентрує ю увагу на реаліях становлення інформаційного суспільства та сучасних викликів. В організаціях відбуваєть-

ся пришвидшення ручної праці великої кількості працівників через використання сучасного програмного забезпечення та інформаційних технологій. Великі обсяги завдань може зараз виконувати одна людина замість певної кількості працівників. У такому разі керівництво організації має можливість оптимізувати свою організаційну структуру, наслідком якої, як правило, є скорочення чисельності працівників. Під час скорочення працівників перевага надаватиметься тим, які мають додаткові знання й уміння та використовують їх на практиці. Також перевага надаватиметься працівникам, які постійно вдосконалюються фахово та на високому рівні володіють сучасними інформаційними технологіями. Із двох працівників з однаковим рівнем базової освіти більші шанси залишитись на роботі (або ж знайти нове місце роботи в результаті конкурсу) матиме той, який краще володіє інформаційними технологіями. Такий працівник є більш цінним, оскільки може ефективніше працювати, а на його освіту не потрібно витратити додаткові кошти, оскільки він самостійно підвищує власний фаховий рівень [6]. Так само відбувається в сучасних реаліях діяльності державної служби, виникає певний рівень конкуренції між працівниками, який стимулює до самоосвіти та приводить до ефективнішої роботи самого державного службовця. Працівник, який постійно вдосконалює свої професійні навички та добре володіє сучасними інформаційними технологіями, змінює свою організаційну поведінку з поведінки продуктивної на поведінку лідерську. У такому разі він уже претендує на здійснення контролю над іншими членами колективу, на право кар'єрного росту. Важливе значення має задоволення працею, мотивація, індивідуальні відмінності між працівниками, особистість працівника, лідерство, групова динаміка, організаційна політика загалом, міжособистісні конфлікти й організаційна структура [7].

Важливою особливістю інформаційних технологій виступає їх гнучкість. Упровадження хмарних обчислень (англ. *Cloud Computing*), тобто моделі забезпечення повсюдного та зручного доступу на вимогу через мережу до спільного пулу обчислювальних ресурсів, які підлягають налаштуванню (наприклад, до комунікаційних мереж, серверів, засобів збереження даних, прикладних програм та сервісів) і які можуть бути оперативно надані з мінімальними управлінськими затратами та зверненнями до провайдера [8], мабуть, є найбільш вигід-

ним технологічним доповненням для державної служби. Це дає працівникам можливість працювати з будь-якого місця. Це означає, що в житті державних службовців є більша гнучкість, яка проходить довгий шлях до підвищення рівня задоволеності роботою. Це також має інші позитивні ефекти, наприклад, допомагає зменшити розрив у заробітній платі за гендерними ознаками. Жінки можуть мати дітей, не жертвуючи своєю кар'єрою, що дозволяє їм прогресувати далі у своєму житті як професійно, так й особисто. Хмарні обчислення розхитують традиційні структури та дозволяють отримати більш сучасні способи роботи. Це приносить користь державним службовцям та державній службі двома способами. По-перше, це збільшує залучення співробітників. По-друге, це підвищує продуктивність. Але такі сучасні можливості потребують професійної підготовки людини для роботи в інформаційному середовищі і є одним із провідних напрямів реалізації національної політики розвитку. Т.П. Крушельницька та С.А. Пригородова зазначають, що для цього необхідно: розвивати національний науково-освітній простір; відкривати нові спеціальності з новітніх ІКТ, створювати системи дистанційного навчання та забезпечувати на їх основі ефективно впровадження й використання ІКТ на всіх освітніх рівнях; створювати сучасне інформаційне середовище системи вищої освіти та науки; підвищувати комп'ютерну грамотність населення, зокрема пенсіонерів, селян, малозабезпечених, людей, які потребують соціальної допомоги та реабілітації; забезпечувати вільний доступ до засобів ІКТ та інформаційних ресурсів [9, с. 51]. Погоджуючись із зазначеними аспектами, важливо також додати, що саме для професійного розвитку державних службовців важливо приділяти увагу втіленню принципу «освіта протягом усього життя», який забезпечить створення механізму правильної конкуренції на робочому місці та мотивації у працівника щодо розуміння доцільності розвиватись і здобувати нові знання.

Невід'ємною частиною інформаційних технологій стає краще спілкування, тобто налагодження комунікаційної особливості. Технології також виступають важливим гравцем у покращенні комунікацій у державній службі. Навчання використанню технологій має важливе значення для забезпечення багатьох незначних удосконалень, які мають суттєвий вплив на комунікативний складник у державному секторі. Це дозволяє державним службовцям максималь-

но використовувати засоби комунікації, такі як електронна пошта, відеоконференції, обмін миттєвими повідомленнями та обмін інформацією через хмару. Ми маємо доступ до більш швидкої та ефективної комунікації, що сприяє підвищенню ефективності та продуктивності.

Важливим аспектом активізації цифрових технологій виступає залучення молодих працівників до державної служби. Вдосконалюючи технології на державній службі, вона стає більш привабливою для молодих працівників. Випускників очікує технологічне робоче місце. Вони виростили в цифрову епоху, часто зовсім не знайомі з тим, як раніше взагалі працювала ця система без використання інформаційних технологій. Це означає, що вони спроможні інформаційні виклики перетворювати в сучасні перспективи цифрових технологій. Їх здатність максимально використовувати наявну технологію означає, що вони є економічно ефективними, продуктивними членами державного сектору. Завдяки технології державна служба привертає яскравих молодих умів та потенціалів до розвитку застарілої бюрократичної системи в державній службі.

Узагальнюючи вищезазначене, доцільно додати, що управлінські кадри повинні володіти відповідними знаннями та високим рівнем інформаційної культури. Сьогодні компетентність державних службовців, їх професійна підготовка та фахове володіння знаннями з ІТ становлять основу сучасної концепції кадрового забезпечення державного управління. Так, базовим технічним засобом підготовки і прийняття управлінських рішень державним службовцем є комп'ютерні технології, котрі допомагають йому вирішувати проблеми, з якими він стикається в повсякденній роботі. Для отримання необхідної інформації за допомогою цифрових технологій повинен використовувати універсальні офісні програми, засоби інформаційних і телекомунікаційних технологій, а саме: електронні таблиці, текстові редактори, програми підготовки презентацій, системи управління базами даних, графічні пакети тощо. За допомогою системи «Інтернет» кожен працівник має широкий доступ до світових інформаційних ресурсів.

Професійний розвиток працівників у державному управлінні – це безперервний, систематизований, організований і плановий процес, під час якого завдяки навчанню та практичній роботі вдосконалюються знання, розвиваються вміння та навички. Сьогодні в «суспільстві знань» необхідне постійне вдосконалення

знань та вмінь у професійному житті, таким чином, державні службовці повинні постійно вдосконалювати свої знання та вміння.

Основною причиною, яка визначає важливість та необхідність постійного професійного розвитку, є той факт, що у країнах із перехідною економікою, таких як Україна, ми стикаємось зі змінами у правовій системі. А саме щороку приймається велика кількість законодавчих актів, які представляють нові виклики для державних службовців і вимагають, крім належного розуміння, їх належного виконання. Тому застосування інформаційних технологій є важливим елементом для реалізації всіх реформ, які стають допоміжною ланкою та спрощують систему розуміння та впровадження всіх змін.

Варто підкреслити, що професійне навчання державних службовців неможливе без використання переваг, які надаються якісно новим інноваційним середовищем їх діяльності. У такому середовищі управлінець, з одного боку, має безмежні можливості отримувати інформацію будь-якого характеру, а з іншого – він має бути готовим «<...> до швидкого сприйняття й обробки великих обсягів інформації, оволодіння сучасними засобами, методами й технологією роботи з нею» [10, с. 271]. У своїй монографії «Державна кадрова політика: теоретико-методологічне забезпечення» В.М. Олуйко наголошує на потребі формування в сучасних управлінцях інформаційної культури. На його думку, основними критеріями, які визначають рівень їх інформаційної культури, є «<...> уміння формулювати свою потребу в інформації, знання загальнодоступних джерел й уміння користуватись ними, уміння ефективно шукати, оцінювати, використовувати інформацію і створювати якісно нову. Необхідно володіти знаннями про властивості інформації й інформаційних ресурсів, закономірності і способи доступу до них» [10, с. 271].

Висновки і пропозиції. Таким чином, інформатизація суспільства сприяє застосуванню в різних галузях сучасних інформаційних технологій і програмного забезпечення, а особливо з їх допомогою підвищується ефективність діяльності державних службовців. У діяльності органів державної влади ІТ як базовий технічний ресурс з отримання, обробки, використання інформації й накопичення знань допомагають управлінцям приймати обґрунтовані рішення та розв'язувати важливі завдання. Але водночас швидкий розвиток інформаційних технологій спричиняє необхідність підвищення кваліфікації державних службовців, їх постійне навчан-

ня та освоєння сучасних засобів автоматизації. Із використанням інформаційних технологій створюються сприятливі умови для вдосконалення національної системи професійної підготовки державних службовців на основі сучасної моделі навчання, якому будуть притаманні фундаментальність, інноваційність, практична спрямованість, а головне – безперервність. Протягом усього періоду перебування на службі державні службовці зможуть підвищувати свою кваліфікацію, проходити підготовку та перепідготовку. Основною причиною професійного розвитку фахівця також є належна мотивація до праці, значна конкуренція на ринку праці. Використання цифрових технологій спричиняє необхідність періодичної модернізації управління організаційною поведінкою як окремого державного службовця, так і цілої системи державної служби.

Список використаної літератури:

1. Тронь В.П. Стратегія прориву : монографія. Київ : Вид-во УАДУ, 1995. 344 с.
2. Почепцов Г.Г. Чукут С.А. Інформаційна політика : навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 246 с.
3. Сензюк М.З. Інформаційні системи в державно-мууправлінні: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2004. 339 с.
4. Моделювання, інформаційні системи і технології в державному управлінні : навч. посіб. / А.М. Панчук, Є.О. Ралдугін, І.В. Клименко ; за заг. ред. Г.С. Литвинова. Київ : Центр навч. л-ри, 2004. 263 с.
5. Інформаційні технології в державному управлінні. *Бази даних і бази знань у державному управлінні* : навч. посіб. / В.С. Садовенко, Г.В. Понєжа. Київ : НАДУ, 2008. 76 с.
6. Мачуга Р.І. Інформатизація суспільства як основа професійного розвитку працівника та змін його організаційної поведінки. *Ефективна економіка* : електрон. наук. фах. вид. 2015. № 5. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4083>.
7. Zachowanie organizacyjne [w:] Wikipedia. *Wolna encyklopedia*. Режим доступу: http://pl.wikipedia.org/wiki/Zachowanie_organizacyjne.
8. Вільна енциклопедія «Вікіпедія». *Електронний ресурс*. Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Хмарні_обчислення.
9. Крушельницька Т.П., Пригородова С.А. Удосконалення системи професійного навчання державних службовців: інноваційно-інформаційний аспект. *Вісник НАДУ при Президентіві України*. 2010. № 4. С. 49–58.
10. Олуйко В.М. Державна кадрова політика: теоретико-методологічне забезпечення : монографія / авт. кол. В.М. Олуйко та ін. ; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. В.М. Олуйка. Київ : НАДУ, 2008. 420 с.

Godyna M. A. The influence of modern information technologies on the professional development of civil servants: challenges and prospects

The article focuses on the impact of information technology on professional development of civil servants, taking into account contemporary challenges and key benefits. The article is analyzed the present state of informatization of civil servants activity. The article identifies that effective use of digital technology in the civil service provides a fast track to quick and cost-effective work. Features of information technologies in the process of work of civil servants and prospects of their development are considered. It has been determined that the process of informatization promotes the application of modern information technologies and software in various fields, and especially support the efficiency of activity of civil servants is increased. The focus is on the important features of information technology that can be promptly provided and released with minimal management costs. It is noted that they are characterized by their flexibility, avoid the traditional structure and allow obtaining more modern approaches for work. Also, the practical implications of the results include the belief that for professional development of civil servants, it is important to pay attention to the implementation of the principle of "lifelong learning", which will provide a mechanism for proper competition in the workplace and motivate the employee to understand the expediency to develop and acquire new knowledge. It has been determined that engaging young workers in the civil service is an effective aspect of digital technology activation. It is emphasized that it is young workers who form the basis of the modern concept of public administration staff and are able to turn information challenges into modern digital perspectives. The article reveals an important factor in the success of civil servant's professional activity, which is determined by their motivation for continuous professional development. Motivation, as a psychological factor, is an instrument of self-development, self-improvement and self-realization of the personality of civil servant, which will help to modernize the management of organizational behaviour of civil servant.

Key words: *information technology, professional activity, professional development, civil servant, civil service.*